

SYLWIA PAWŁOWSKA

SZANSA UCZENIA SIĘ INNOWACYJNEGO W ŚWIETLE PODSTAWY PROGRAMOWEJ EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

INNOWACYJNE UCZENIE SIĘ

Innowacyjne uczenie się znajduje swój wyraz w raporcie pt. „Uczyć się – bez granic”. Autorzy raportu pojęcie uczenia się rozumieją szeroko, jako „rodzaj takiej postawy zarówno wobec wiedzy, jak i wobec życia, w której akceptuje się znaczenie ludzkiej inicjatywy. Obejmuje ono opanowywanie i wdrażanie nowych metodologii, nowych umiejętności, postaw i wartości niezbędnych do życia w świecie pełnym zmian” (Botkin, Elmandjra, Maliz, 1982, s. 50).

J. Bałachowicz dokonując szczegółowej analizy innowacyjnego uczenia się w świetle zaleceń sformułowanych w raporcie, nakreśla ramy pojęciowe innowacyjnego uczenia się. Przedstawiają się one następująco:

- „rozumienie, uczenie się ze zrozumieniem, przez rozumienie i dla rozumienia złożoności, paradoksów i konfliktów, wyboru wartości, równoważenia sprzeczności itd.;
- konstruowanie znaczeń, uczenie się społecznego konstruowania znaczeń, podejmowania dyskusji i współpracy;
- uczenie się uczestniczące, partycypacyjne, uczestniczenie jako działanie społeczne, tworzenie solidarności w przestrzeni, uczenie się w realiach lokalnych;
- uczenie się w interakcjach społecznych, uczenie się w kooperacji, tworzenia relacji i sieci społecznych;
- uczenie się kontekstowe, uczenie się w kontekście stosowania norm, wzorów – nadawanie im treści w kontekście, wzbogacanie zasobów kon-

tekstu – środowiska, rozwiązywanie problemów globalnych w kontekście – w najbliższym środowisku (myśl globalnie – działaj lokalnie);

- uczenie się antycypacyjne, uczenie się dostrzegania alternatywnych układów odniesienia, możliwości i alternatywnych projektów rozwiązań;

- uczenie się twórcze;

- kierowanie się wartościami, umiejętność dostrzegania konfliktów, poszukiwania rozwiązań przez dialog z innymi jednostkami” (Bałachowicz, 2016, s. 22-23).

Podstawę innowacyjnego uczenia się stanowi triada: antycypacja, uczestniczenie, odpowiedzialność (Bałachowicz, 2016, s. 23).

Autorzy raportu „Uczyć się – bez granic” antycypowanie określają jako „zdolność stawania wobec sytuacji nowych, niemających precedensu, [...] to umiejętność dawania sobie rady z przyszłością, przewidywania nadchodzących wydarzeń oraz oceniania konsekwencji, jakie na średnią i długą metę będą miały bieżące działania i decyzje” (Botkin, Elmandjra, Maliza, 1982, s. 23).

Na uwagę w tym względzie zasługuje wiele czynników warunkujących antycypowanie i wchodzących w skład antycypowania. Do nich zalicza się przede wszystkim zrozumienie złożoności zdarzeń i procesów, nowych wymiarów bliższej i dalszej rzeczywistości (Bałachowicz, 2016, s. 23). Powstaje pytanie: jak kreować proces wychowawczo-dydaktyczny, by był on zorientowany na rozumienie.

J. Bałachowicz zwraca uwagę, że „kształcenie nastawione na rozumienie to nie tylko kształcenie umysłu, lecz także człowieka posługującego się umysłem” (Bałachowicz, 2016, s. 23). Istotnego znaczenia nabiera rozwijanie pamięci, myślenia przyczynowo-skutkowego, wyobraźni, zainteresowań, zaangażowania emocjonalnego. Tworzenie wiedzy osobistej staje się jednym z ważnych celów.

Droga do jego realizacji wiedzie poprzez integrację doświadczenia oraz tworzenie doświadczenia poprzez stwarzanie szansy tworzenia projektów i ich realizację, stosowanie gier i symulacji. Jak podkreśla J. Bałachowicz: „Szczególną cechą antycypowania jest zdolność dostrzegania spektrum uwagowania, tworzenia nowych wariantów rozwiązań, przewidywania niezamierzonych skutków ubocznych, zapobieganie katastrofalnym skutkom” (Bałachowicz, 2016, s. 23).

Na uwagę w tym względzie zasługuje metoda problemowa, praca laboratoryjno-badawcza, metoda projektów poznawczych. Ważną kwestią jest

orientacja aksjologiczna, wybór wartości, w spektrum których znajduje się solidarność urzeczywistniana poprzez nauczanie zespołowe.

Na znaczenie solidarności w uczeniu się antycypacyjnym zwraca uwagę J. Bałachowicz. Autorka pisze: „Od uczenia się antycypacyjnego nie da się oddzielić solidarności – solidarności w czasie, po solidarność w przestrzeni. Szczególnie ten drugi rodzaj solidarności wzmacnia uczestnictwo, partycypację w projektowaniu i działaniu, podejmowaniu decyzji dotyczących własnego środowiska i otoczenia. Wspólne dochodzenie z innymi do zrozumienia danego problemu i podejmowania decyzji, stwarza więcej okazji do rozwiązywania sytuacji konfliktowych, a nie do ich narastania. Jest to więc uczenie się interakcji społecznych, tworzenia relacji społecznych o mniejszym i większym zasięgu” (Bałachowicz, 2016, s. 23).

Ważnym celem antycypacyjnego uczenia się jest rozwijanie myślenia budowanego na bazie uczestnictwa i odpowiedzialności. Jest to możliwe pod warunkiem zbudowania kultury uczenia się, w której „uczeń ma możliwość formułowania przypuszczeń, hipotez, scenariuszy, symulowania, tworzenia modeli, analiz tendencji, układania planów, uwzględniania długofalowych perspektyw, badania ukrytych konsekwencji własnych czynów zarówno nastawionych na dobro własne, jak i dobro społeczne” (Bałachowicz, 2016, s. 23).

W tak rozumianą kulturę uczenia się wpisana jest odpowiedzialność jako warunek i cel zarazem innowacyjnego uczenia się. Odpowiedzialność definiowana jest jako „służba prawdzie i zdolność do ponoszenia konsekwencji własnych działań, które często wymagają ryzyka wybierania i szukania prawdy. U podstaw odpowiedzialności jest więc służba prawdzie” (Chałas, 2006, s. 171).

Wyróżnia się różne kategorie odpowiedzialności. M. Nowak wymienia:

- autoodpowiedzialność, będącą odpowiedzialnością za siebie samego;
- odpowiedzialność społeczną, wiążącą się z funkcjonowaniem w określonej grupie społecznej;
- odpowiedzialność religijną, będącą odpowiedzialnością przed Bogiem (Nowak 1999, s. 341).

K. Chałas zauważa, że: „Istnieje odpowiedzialność za przedmiot, za siebie, za drugiego człowieka, społeczności, w których funkcjonujemy. Można mówić o odpowiedzialności społecznej, zawodowej” (Chałas, 2006, s. 181). Odpowiedzialność dotyczy każdej z płaszczyzn funkcjonowania człowieka.

Należy podkreślić, że antycypacja pozwala przejąć odpowiedzialność za siebie, drugiego człowieka, za zjawiska przyrodnicze, społeczne, kulturowe itd. tu, teraz i w przyszłości.

Rozpatrując – w skrótovej formie – innowacyjne uczenie się, na uwagę zasługują cele tej kategorii uczenia się. Są nimi:

- autonomia przejawiająca się w zdolności dokonywania osądów i podejmowania decyzji warunkowanych osobistą niezależnością i wolnością;
- integracja;
- urzeczywistnianie wartości;
- rozszerzanie zakresu wyboru i kontekstowe, społeczne podejmowanie decyzji (Bałachowicz, 2016, s. 24-25).

W kontekście powyżej wskazanego zarysu innowacyjnego uczenia się powstaje zasadnicze pytanie: w jakim zakresie Podstawa programowa stwarza szanse innowacyjnego uczenia się? Poniżej zostanie podjęta próba odpowiedzi.

SZANSE URZECZYWISTNIANIA INNOWACYJNEGO UCZENIA SIĘ W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ

Analiza Podstawy programowej edukacji polonistycznej w zakresie antycypacji wskazuje, że stworzona zostaje szansa wykonywania przez uczniów eksperymentów językowych, twórczości literackiej, rozwiązywania problemów oraz budowania indywidualnych strategii uczenia się.

W Podstawie programowej czytamy, że „uczeń

- wykonuje eksperymenty językowe, nadaje znaczenie czynnościom i doświadczeniom, tworząc charakterystyczne dla siebie formy wypowiedzi,
- eksperymentuje, przekształca tekst, układa opowiadania twórcze, np. dalsze losy bohatera, komponuje początek i zakończenie tekstu na podstawie ilustracji lub przeczytanego tekstu;
- wykorzystuje nabyte umiejętności do rozwiązywania problemów i eksploracji świata, dbając o własny rozwój i tworząc indywidualne strategie uczenia się” (Podstawa programowa, s. 24-26).

W edukacji przyrodniczej uczeń ma szansę nabycia umiejętności badawczych zgodnie z metodologią badań przyrodniczych, odkrywania uwarunkowań przyczynowo-skutkowych, wyciągania wniosków. Oto przykłady zapisów: „uczeń:

- planuje, wykonuje proste obserwacje, doświadczenia i eksperymenty dotyczące obiektów i zjawisk przyrodniczych, [...] wyjaśnia istotę obserwowanych zjawisk według procesu przyczynowo-skutkowego i czasowego” (Podstawa programowa, s. 28).

Projektowanie przedmiotów i opracowanie planu działania stanowi treść edukacji technicznej (Podstawa programowa, s. 33).

W edukacji informatycznej uczeń: „tworzy polecenie lub sekwencje poleceń dla określonego planu działania prowadzące do osiągnięcia celu” (Podstawa programowa, s. 34)

Wyjaśnienie znaczenia ruchu w procesie utrzymania zdrowia oraz budzenie świadomości i wytrwałości w wykonywaniu ćwiczeń stanowi treść wychowania fizycznego (Podstawa programowa, s. 36-37)

Uczestniczenie to kolejny element nauczania innowacyjnego.

W edukacji polonistycznej uczestniczenie odbywa się głównie poprzez:

- słuchanie. Oto przykłady zapisów: „Uczeń:

- słucha z uwagą wypowiedzi nauczyciela, innych osób z otoczenia, w różnych sytuacjach życiowych, wymagających komunikacji i wzajemnego zrozumienia; okazuje szacunek wypowiadającej się osobie;

- wykonuje zadanie według usłyszanej instrukcji; zadaje pytania w sytuacji braku rozumienia lub braku pewności zrozumienia słuchanej wypowiedzi;

- słucha z uwagą lektur i innych tekstów czytanych przez nauczyciela, uczniów i inne osoby;

- słucha uważnie wypowiedzi osób podczas uroczystości, koncertów, przedstawień, świąt narodowych i innych zdarzeń kulturalnych; przejawia zachowanie adekwatne do sytuacji; słucha tekstów interpretowanych artystycznie, szuka własnych wzorców poprawnej artykulacji i interpretacji słownej w języku ojczystym;

- słucha i czeka na swoją kolej, panuje nad chęcią nagłego wypowiedziania się, szczególnie w momencie wskazywania tej potrzeby przez drugą osobę” (Podstawa programowa, s. 24)

- mówienie. W Podstawie programowej czytamy: „Uczeń:

- wypowiada się płynnie, wyraziście, stosując adekwatne do sytuacji techniki języka mówionego: pauzy, zmianę intonacji, tempa i siły głosu;

- formułuje pytania dotyczące sytuacji zadaniowych, wypowiedzi ustnych nauczyciela, uczniów lub innych osób z otoczenia;

- wypowiada się w formie uporządkowanej i rozwiniętej na tematy związane z przeżyciami, zadaniem, sytuacjami szkolnymi, lekturą czy wydarzeniem kulturalnym” (Podstawa programowa, s. 24).

- czytanie. Oto przykłady zapisów: „Uczeń:

- czyta płynnie, poprawnie i wyraziście na głos teksty zbudowane z wyrazów opracowanych w toku zajęć, dotyczące rzeczywistych doświadczeń dzieci i ich oczekiwań poznawczych;

– czyta w skupieniu po cichu teksty zapisane samodzielnie w zeszytach oraz teksty drukowane;

– wyodrębnia postacie i zdarzenia w utworach literackich, ustala kolejność zdarzeń, ich wzajemną zależność, odróżnia zdarzenia istotne od mniej istotnych, postacie główne i drugorzędne; wskazuje cechy i ocenia bohaterów, uzasadnia swą ocenę, wskazuje wydarzenie zmieniające postępowanie bohatera, określa nastrój w utworze, odróżnia elementy świata fikcji od realnej rzeczywistości; byty rzeczywiste od medialnych; byty realistyczne od fikcyjnych;

– wyszukuje w tekstach fragmenty według niego najpiękniejsze, najważniejsze, trudne do zrozumienia lub określone przez nauczyciela” (Podstawa programowa, s. 24-25).

• pisanie. Uczestnictwo poprzez pisanie wyraża się w następujących efektach kształcenia: „Uczeń:

– pisze notatkę, życzenie, ogłoszenie, zaproszenie, podziękowanie, list; zapisuje adres nadawcy i odbiorcy; pisze krótkie teksty, wykorzystując aplikacje komputerowe;

– układa i zapisuje zdarzenia we właściwej kolejności, układa i zapisuje plan wypowiedzi” (Podstawa programowa, s. 25-26).

• kształcenie językowe. Oto przykłady zapisów: „Uczeń:

– odróżnia i nazywa utwory wierszowane od pisanych prozą, określa, który tekst jest notatką, zagadką, listem, życzeniem, podziękowaniem, ogłoszeniem, opowiadaniem, opisem, listem” (Podstawa programowa, s. 26).

• samokształcenie. Oto zakres czynności ucznia:

– „podejmuje próby zapisu nowych, samodzielnie poznanych wyrazów i sprawdza poprawność ich zapisu, korzystając ze słownika ortograficznego;

– korzysta z różnych źródeł informacji, np. atlasów, czasopism dla dzieci, słowników i encyklopedii czy zasobów Internetu i rozwija swoje zainteresowania” (Podstawa programowa, s. 26).

Uczestniczenie w edukacji matematycznej znajduje swój wyraz w następujących umiejętnościach: „Uczeń:

– rozpoznaje – w naturalnym otoczeniu [...] figury geometryczne;

– mierzy obwody różnych figur za pomocą narzędzi pomiarowych, także w kontekstach z życia codziennego [...];

– dostrzega symetrię w środowisku przyrodniczym, w sztuce użytkowej i innych wytworach człowieka obecnych w otoczeniu dziecka;

– klasyfikuje obiekty i różne elementy środowiska społeczno-przyrodniczego z uwagi na wyodrębnione cechy; dostrzega rytm w środowisku przy-

rodniczym, sztuce użytkowej i innych wytworach człowieka, obecnych w środowisku dziecka” (Podstawa programowa, s. 28).

Centrum treści dotyczących uczestniczenia – jako działania społecznego, tworzenia solidarności w przestrzeni, uczenia się w realiach lokalnych – znajduje się w edukacji społecznej. Na uwagę w tym względzie zasługuje identyfikacja z grupą, respektowanie norm i reguł postępowania, aktywność samorządowa, praca grupowa, uczestniczenie w różnych uroczystościach, urzeczywistnianie wartości kulturowych.

Oto przykłady zapisów: „Uczeń:

- identyfikuje się z grupą społeczną, do której należy [...], respektuje normy i reguły postępowania w tych grupach;
- [...] uczestniczy w wyborach samorządu uczniowskiego w klasie, w szkole; wymienia przykłady powstałych w efekcie porozumień i umów grup społecznych;
- wykorzystuje pracę zespołową w procesie uczenia się, w tym przyjmując rolę lidera zespołu;
- uczestniczy w świętach narodowych i innych ważnych dniach pamięci narodowej; wykonuje kokardę narodową, biało-czerwony proporczyk; zachowuje się godnie i z szacunkiem podczas śpiewania lub słuchania hymnu, wciągania flagi na maszt itp.;
- wyjaśnia znaczenie wybranych zwyczajów i tradycji polskich;
- opisuje znaczenie dorobku minionych epok w życiu człowieka, jest świadomy, że stosuje w swej aktywności ten dorobek [...]

(Podstawa programowa, s. 29-30).

Edukacja przyrodnicza stanowi kolejną szansę uczestniczenia uczniów w realiach społeczno-przyrodniczych. Zakres czynności obejmuje następujące spektrum: „Uczeń:

- rozpoznaje w swoim otoczeniu popularne gatunki roślin i zwierząt, w tym zwierząt hodowlanych, a także gatunki objęte ochroną;
- przedstawia charakterystykę wybranych zajęć i zawodów ludzi znanych z miejsca zamieszkania oraz zawodów użyteczności publicznej [...];
- określa położenie i warunki naturalne swojej miejscowości oraz okolicy, opisuje charakterystyczne formy terenu, składniki przyrody, charakterystyczne miejsca” (Podstawa programowa, s. 30-31).

Szansę uczestniczenia poprzez współpracę z uczniami, wymianę pomysłów, doświadczeń, poprzez komunikację w procesie uczenia się wykorzystując przy tym technologię, stwarza edukacja informatyczna (Podstawa programowa, s. 34).

W wychowaniu fizycznym uczestniczenie odbywa się na bazie: organizowania zespołowych zabaw, gier ruchowych oraz uczestnictwa w nich; poszanowania różnic rozwojowych swoich kolegów, respektowania prawa do indywidualnego tempa rozwoju; stosowania zasad *fair play* (Podstawa programowa, s. 36-37).

W etyce uczestniczenie „ogniskują” wartości wolności, godności, dobra drugiego człowieka, wspólnoty, szacunku. Oto przykłady zapisów: „Uczeń:

- odkrywa wolność jako wartość przypisaną osobie, także osobie w jego wieku;

- dostrzega, że granice jego wolności wytycza godność i dobro innych osób, np. z kręgu rodziny, klasy, rówieśników;

- odkrywa, że jego wybór rodzi konsekwencje, które dotyczą jego samego;

- dostrzega, że lepiej poznaje siebie, bardziej się rozwija i czerpie szczęście w relacji z innymi osobami niż w samotności;

- odkrywa, że współtworzy różne wspólnoty osób, np. rodzinę, klasę, państwo;

- ma świadomość, że każdej osobie ludzkiej, także jemu, należy się szacunek, że szacunkiem należy obdarzać także wspólnoty osób – rodzinę, klasę, naród (ojczyznę), w tym wspólnotę religijną – a także symbole tych wspólnot;

- odkrywa, że wspólnota osób, której jest członkiem, ustanawia swoje zasady (normy) i oczekuje ich respektowania” (Podstawa programowa, s. 42-43).

Odpowiedzialność to trzeci ważny element w nauczaniu innowacyjnym.

Analiza Podstawy programowej wskazuje, że wartość sama w sobie nie jest w sposób wyraźny eksponowana. Jedynie w etyce pojawia się zapis w dosłowny sposób odnoszący się do odpowiedzialności. Ale należy podkreślić, że cele szczegółowe odnoszą się do przejawów odpowiedzialności. Ujęta więc jest ona kontekstowo.

Odpowiedzialność w edukacji polonistycznej przejawia się w następujących osiągnięciach ucznia:

- „słucha i czeka na swoją kolej, panuje nad chęcią nagłego wypowiedziania się, szczególnie w momencie wskazywania tej potrzeby przez drugą osobę;

- porządkuje swoją wypowiedź, poprawia w niej błędy [...];

- dobiera stosowną formę komunikacji werbalnej i własnego zachowania, wyrażającą empatię i szacunek do rozmówcy;

- [...] układa i zapisuje plan wypowiedzi;

– podejmuje próby zapisu nowych, samodzielnie poznanych wyrazów i sprawdza poprawność ich zapisu, korzystając ze słownika ortograficznego” (Podstawa programowa, s. 24-26)

W edukacji społecznej uczeń ma szansę dostrzec i wyjaśnić fakt istnienia praw i obowiązków, konieczność ich stosowania w codziennym życiu; poznaje normy i konsekwencje będące skutkiem uczestnictwa w określonych grupach; potrafi dokonać oceny różnorodnych zachowań w odniesieniu do poznanych wartości; potrafi posługiwać się danymi osobistymi w bezpieczny sposób (Podstawa programowa, s. 29-30).

Edukacja przyrodnicza stanowi kolejną szansę nabywania przez uczniów odpowiedzialności. Służą temu umiejętności ucznia takie, jak:

- [...] przedstawia zasady opieki nad zwierzętami, domowymi, hodowanymi i innymi;
 - chroni przyrodę, wskazuje wybrane miejsca ochrony przyrody oraz parki narodowe, pomniki przyrody w najbliższym otoczeniu – miejscowości, regionie;
 - segreguje odpady i ma świadomość przyczyn i skutków takiego postępowania;
 - reaguje stosownym zachowaniem w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia jego lub innej osoby;
 - posługuje się numerami telefonów alarmowych, formułuje komunikat – wezwanie o pomoc: Policji, Pogotowia Ratunkowego, Straży Pożarnej;
 - posługuje się danymi osobowymi w kontakcie ze służbami mundurowymi i medycznymi w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia;
 - dba o estetykę własną i otoczenia;
 - wymienia wartości odżywcze produktów żywnościowych, ma świadomość odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia [...];
 - przygotowuje posiłki służące utrzymaniu zdrowia;
 - ubiera się odpowiednio do stanu pogody, poszukuje informacji na temat pogody [...];
 - rozróżnia podstawowe znaki drogowe, stosuje przepisy bezpieczeństwa w ruchu drogowym i miejscach publicznych;
 - stosuje się do zasad bezpieczeństwa w szkole [...];
 - stosuje zasady bezpieczeństwa podczas korzystania z urządzeń cyfrowych [...]
- (Podstawa programowa, s. 30-31).

Odpowiedzialność przejawiająca się w bezpiecznym posługiwaniu się narzędziami pomiarowymi, urządzeniami gospodarstwa domowego i urzą-

dzeniami w szkole stanowi treść edukacji technicznej (Podstawa programowa, s. 33)

W edukacji informatycznej uczeń:

- „posługuje się udostępnioną mu technologią zgodnie z ustalonymi zasadami;
- rozróżnia pożądane i niepożądane zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, zwłaszcza w sieci Internet;
- przestrzega zasad dotyczących korzystania z efektów pracy innych osób i związanych z bezpieczeństwem w Internecie” (Podstawa programowa, s. 34).

Umiejętność dostosowania ubioru do warunków pogodowych, pory roku i miejsca zajęć ruchowych oraz przestrzeganie zasad i reguł gier i zabaw stanowią treść wychowania fizycznego (Podstawa programowa, s. 37).

W etyce odpowiedzialność przejawia się w następujących osiągnięciach ucznia:

- dostrzega, że każdy powinien brać odpowiedzialność za swoje wybory;
- uwzględnia coraz częściej godność i dobro innych osób, podejmując decyzje o działaniu” (Podstawa programowa, s. 43).

PODSUMOWANIE

Analiza treści Podstawy programowej wskazuje, że dla edukacji wczesnoszkolnej stworzona została w dość szerokim zakresie szansa uczenia się innowacyjnego. W celach szczegółowych zapisane zostały treści odnoszące się do elementów uczenia się innowacyjnego, którymi są: antycypacja, uczestniczenie i odpowiedzialność. Należy przy tym zauważyć, że wartość odpowiedzialności nie została w sposób bezpośredni wyeksponowana. Podkreślenie tej wartości i jej funkcji w życiu dziecka powinno znaleźć swe znaczące miejsce w formach doskonalenia nauczycieli.

BIBLIOGRAFIA

- BAŁACHOWICZ, J. (2016). Idea zrównoważonego rozwoju w teorii pedagogicznej. W: L. TUSZYŃSKA (red.), *Koncepcja zrównoważonego rozwoju w kształceniu nauczycieli klas początkowych* (s. 11-44). Warszawa: Wydawnictwo APS.
- BOTKIN, J.W., ELMANDJRA, M., MALITZA, M. (1982). *Uczyć się – bez granic. Jak zewrzeć „lukę ludzką”?* Raport Klubu Rzymskiego. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- CHAŁAS, K., MAJ, A. (2006). *Wychowanie ku wartościom elementy teorii i praktyki*. T. I: Godność, wolność, odpowiedzialność, tolerancja. Lublin–Kielce: Wydawnictwo Jedność.

NOWAK, M. (1999). Podstawy pedagogiki otwartej. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej. Dziennik Ustaw. Rozporządzenie MEN z dnia 14 lutego 2017 r. poz. 356.

SZANSA UCZENIA SIĘ INNOWACYJNEGO W ŚWIETLE PODSTAWY PROGRAMOWEJ EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

Streszczenie

Dynamika przemian cywilizacyjnych wymaga poszukiwania nowych podejść do uczenia się. Traci na znaczeniu uczenie się zachowawcze, które przystosowuje do zastanej sytuacji, do przestrzegania reguł i postępowania wedle utartych schematów. Na uwagę w tym względzie zasługuje uczenie się innowacyjne, którego głównymi cechami są antycypacja, uczestniczenie i odpowiedzialność.

Innowacyjne uczenie się opisywane jest przez następujące kategorie: rozumienie, konstruowanie znaczeń, uczenie się uczestniczące i partycypacyjne, uczenie się w interakcjach społecznych, uczenie się kontekstowe, uczenie się antycypacyjne, uczenie się twórcze, kierowanie się wartościami, umiejętność dostrzegania konfliktów (J.W. Botkin, M. Elmandjra, H. Maliza, 1982).

Głównym celem przedstawionego opracowania jest próba odpowiedzi na pytanie: w jakim zakresie Podstawa programowa edukacji wczesnoszkolnej stwarza szansę uczenia się innowacyjnego? Chodzi głównie o stworzenie struktury zapisów programowych związanych z uczeniem się innowacyjnym. Przedstawiony materiał posiada dwa elementy strukturalne: zarys teoretycznego ujęcia nauczania innowacyjnego oraz odniesienie do Podstawy programowej.

Słowa kluczowe: innowacyjne uczenie się; antycypacja; uczestniczenie; odpowiedzialność.

CHANCES OF INNOVATIVE LEARNING IN THE LIGHT OF CORE CURRICULUM OF EARLY SCHOOL EDUCATION

Summary

Dynamics of civilization transformations require seeking new approaches for the learning. It is losing the learning on meaning conservative which is adapting to the found situation, to observing the rules and acting according to graded schemes. In this regard a learning is worthy of notice innovative, of which anticipation, participating and the responsibility are main trademarks.

Innovative learning is being described by the following categories: understanding, formulating meanings, the learning participating and participatory, learning in social interactions, learning contextual, learning anticipatory, learning creative, being guided by values, the ability of noticing conflicts.

An attempt of the answer to a question is a main purpose of the presented study: what scope is the programme Base of the early-school education creating the chance of the innovative learning in? It walks mainly for creating the structure of the programme records associated with the innovative learning.

Key words: innovative learning; anticipation; participating; responsibility.